

Ігор КОМПАНЕЦЬ, Богдан ЛЕВИК

ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ДОСВІД КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

В українському суспільстві тривалий час продовжується дискусія на тему доцільності євроатлантичної інтеграції нашої країни. Український політикум також ще не визначився в цьому питанні національного значення. Парламентські партії, які проводять державотворчу роботу у вищому законодавчому органі, теж не досягнули консенсусу з цього приводу. Ліві партії виступають за євроазійську модель розвитку, в союзі з Росією, Білорусією, Казахстаном, а праві за євроатлантичну, за входження до НАТО та Європейського Союзу (далі – ЄС). При системному аналізі 150 програм політичних партій України, зареєстрованих Міністерством юстиції станом на 14.08.2008 р., та їх державотворчої діяльності нами встановлено, що у своєму бажанні з питань національної безпеки і оборони українські партії поділилися на чотири групи, пропонуючи українському суспільству:

– позаблоковий статус (конституційно встановлений статус, ст. 17 Конституції України);

– нейтралітет (лівоцентристські партії);

– вступ до НАТО та ЄС (праві та правоцентристські партії);

– повернення до ядерного статусу (партія “Свобода”).

Є декілька партій, які пропагують навіть пацифістський статус, серед них Партія Зелених України.

В даний час кожній окремій країні, в т. ч. Україні несуть небезпеку тероризм, незаконна торгівля наркотиками, нелегальна міграція, безконтрольний продаж озброєння. Залишаються актуальними і регіональні загрози, які потребують негайного перегляду Концепції національної безпеки і оборони України. На сьогодні в Україні діє Концепція, затверджена Верховною радою України ще в 1998 р. Серед таких загроз воєнний конфлікт між Грузією та Росією в серпні 2008 р. та його політичні наслідки. Висловлювання керівників Російської Федерації щодо України та її зовнішнього курсу потребують розширити спектр можливих зовнішніх загроз національній безпеці нашої держави.

Українське суспільство, будучи пострадянським, в деякій мірі, залишило рудименти усвідомлення, що НАТО – це агресивний військовий блок. Такий стан повинен сприйматися адекватно, з розумінням. Наприклад, Словаччина, яка має населення 5,5 млн осіб вступила до НАТО і ЄС у 2004 р. Перший референдум 1997 р. з питання вступу Словаччини до НАТО провалився, на нього з’явилося всього 6% населення. 1998–1999 рр. НАТО підтримували 28% словаків, у 2005 р. Північноатлантичний альянс підтримувало вже 40–50% населення Словаччини, хоча рішення про вступ до НАТО взяли на себе парламент і влада. Керівники

Словаччини вважали, що на той час в 2004 р., народ країни має досить абстрактне уявлення про НАТО і в нього ще недостатньо знань для вирішення такого важливого питання¹.

Сьогодні НАТО – це не тільки військово-політична організація глобального масштабу. В першу чергу це твердий гарант колективної безпеки і в т. ч. національної безпеки кожної країни-члена. На це є доводи швидкого розширення Північноатлантичного блоку на Схід, за рахунок країн, які перебували під впливом СРСР. Серед них Прибалтійські країни (Латвія, Литва, Естонія), Польща, Румунія, Албанія, Угорщина, Чеська республіка, Словенія, Словаччина, Хорватія. Також з ініціативи НАТО, створено конгломерат країн-партнерів, які мають бажання долучитися до членства в НАТО, виконавши загальні вимоги для всіх претендентів. Всі вони приєдналися до програми НАТО “Партнерство заради миру”. Серед таких країн є й Україна. На початку XXI ст. НАТО проводить миротворчі операції, захищає демократичний розвиток, права та свободи особистості. Відомості про НАТО потрібно доносити до кожного громадянина, щоб він мав можливість отримувати правдиву загальнодоступну інформацію не від політиків, а від науковців, авторитетних осіб, що заслужили повагу і довіру народу.

Міністерством освіти і науки України затверджено перший підручник на 2009 р. “Теорія національної безпеки” В. Ліпкана. Це свідчення зростаючої уваги суспільства, вищих навчальних закладів до проблем у сфері національної безпеки і оборони. У більшості випадків, в минулому, питаннями безпеки і оборони займалися виключно військові. Наприклад, В. Богданович у 2003 р. захистив докторську дисертацію на тему “Воєнна безпека України: методологія дослідження та шляхи забезпечення”. Вказаний автор працює на кафедрі національної безпеки, до цього офіцер Збройних Сил України (далі – ЗСУ). В. Богданович у своїй монографії показує зростаючу роль у вирішенні воєнних конфліктів несилкових методів (політичних, дипломатичних, економічних) і як приклад наводить мирні операції НАТО.

Європейська інтеграційна модель майбутнього розвитку України залишається в полі зору і українських науковців, громадських та державних діячів. Так, у 2007 р. Київський інститут трансформації суспільства на чолі з керівником проекту, директором інституту О. Соскіним, за сприяння Посольства Королівства Норвегії в Україні, опублікував колективну монографію “Партнерство заради безпеки: досвід країн НАТО та українська перспектива?” Авторський колектив впродовж 2000–2007 рр. працював за тематикою євроатлантичної інтеграції нашої держави і дійшов переконливого висновку, що вступ України до НАТО і ЄС – вимога часу, правильний і своєчасний стратегічний курс розвитку нашої держави.

Інформаційну та документальну підтримку процесу входження України в Північноатлантичне співробітництво надає Центр інформації та документації НАТО в Україні, офіси якого знаходяться в Києві та обласних центрах України. (Детальну інформацію про відносини Україна – НАТО кожен може знайти в Інтернеті за адресою: www/nato.int/ukraine).

Дана стаття має за мету переконати українських громадян, представників політичних партій у доцільності вступу України до НАТО як здійснення стратегічного кроку до забезпечення національної безпеки і оборони в глобальному масштабі

довести переваги євроатлантичної моделі розвитку держави. Вчені на основі креативної науково-дослідницької роботи доводять логічність своїх переконань.

У період між 1945–1949 рр. країнам Західної Європи загрожувала небезпека можливого реваншизму фашистської Німеччини та антидемократичної комуністичної політики СРСР. Керівники цих країн шукали шлях до побудови військово-політичної колективної системи безпеки, бо на побудову власної не було ресурсів. Наприклад, Норвегія спочатку пропонувала створити Північноєвропейський оборонний альянс. В ці роки керівництво Радянського Союзу не мало наміру зменшувати чисельність своїх збройних сил у післявоєнній Європі. Заклики Комуністичної партії Радянського Союзу (далі – КПРС) до підтримки, в тому числі силовим методом, т. зв., народно-визвольних революцій у країнах Центральної та Східної Європи, поставило Європу перед вибором комуністичного майбутнього, чи демократичного розвитку своїх країн. Фактично проходило насильницьке нав'язування недемократичних форм державного управління, жорстоко придушувалися будь-які прояви опозиції проти прокомуністичних урядів, зневажались елементарні права і свободи. Спроба державного перевороту в Чехословаччині в червні 1948 р. жорстоко придушена радянськими танками, протиправна блокада Берліна в квітні 1948 р., загроза суверенітету Греції, Норвегії, Туреччини, – все це спонукало країни Західної Європи до створення спільної колективної системи безпеки і оборони з метою протистояти політичній, ідеологічній та військовій загрозі своєї національної безпеки. Тодішня ситуація змусила шукати колективні форми безпеки і оборони в ситуації загострення міжнародних відносин, нарощення ескалації, появи ядерної та термоядерної зброї, що ставило під загрозу існування людства².

На той час, після завершення Другої світової війни, розпочався процес формування воєнно-блокової системи. СРСР мав Договір про взаємодопомогу і дружбу з Великобританією (1942) та Францією (1944), за якими співробітництво, спрямоване проти фашистської Німеччини, передбачалося як під час війни, так і в мирний час.

Ініціатором створення нових післявоєнних європейських союзів виступила Великобританія. Екс-прем'єр-міністр Великобританії Уїнстон Черчілль під час візиту до Північної Америки у Фултоні ще 1 березня 1946 р. пропонував США створити спільний військовий союз. Для цього потрібен був час. 4 березня 1946 р. у Дюнкерку був підписаний Договір про союз і взаємну допомогу між Великобританією та Францією, який передбачав протидію Німеччині.

У січні 1948 р. Великобританія та Франція запропонували Бельгії, Нідерландам і Люксембургу укласти політичний пакт, однак країни Бенілюксу внесли пропозицію доповнити його військовими угодами. 17 березня 1948 р. у Брюсселі вищезгадані країни підписали Договір про економічне, соціальне, культурне співробітництво та колективну безпеку, т. зв., Брюссельський пакт. Головною метою Договору, укладеного на 50 років, було перешкодити можливій повторній агресії з боку Німеччини. Умови Договору передбачали автоматичне надання допомоги у разі агресії проти будь-якої країни Європи, що підписала цей пакт. Планувалося створення об'єднаної військової організації – Західного Союзу з координуючим органом – консультативною радою міністрів закордонних справ, військовим комітетом міністрів оборони та військовим штабом. У жовтні 1948 р. створено об'єднане командування,

яке спочатку очолив англійський фельдмаршал Монтгомер, але під тиском США, Великобританія в подальшому змушена була поступитися лідерством. Цьому передувала “резолуція Вандерберга”, прийнята в червні 1948 р. сенатом США, згідно з якою США зобов’язувалися брати участь у регіональних і глобальних заходах щодо забезпечення міжнародного миру. Ця резолюція надавала дозвіл про укладання воєнних союзів США в мирний час за межами Американського континенту. Також ця резолюція конгресу США дала змогу американцям очолити всі процеси створення військово-політичних союзів та блоків в усьому світі, і в першу чергу у Європі. Початковою темою переговорів була оборона Атлантичного регіону. Хоча, слід згадати про американський “план Маршалла”, який вступив у силу в квітні 1948 р. і розглядався у США як передумова для економічного об’єднання країн Європи і майбутній воєнний союз із США та Канадою.

3 6 липня 1948 р. за ініціативою США та Канади розпочались інтенсивні переговори з членами Західного союзу. Одночасно проводились переговори ще з сімома країнами Західної Європи: Італією, Данією, Ісландією, Норвегією, Португалією, Ірландією, Швецією. Дві країни – Ірландія та Швеція, відмовились від пропозиції північноамериканських партнерів. Швеція не хотіла втрачати свій нейтралітет, який зберігала протягом двох світових воєн, а також вважала, що новий союз створюється для ведення можливої третьої світової війни. Інші країни дали свою принципову згоду про приєднання до майбутнього блоку колективної оборони. 20 січня 1949 р. Президент США Гаррі Трумен, виголошуючи в Білому домі промову на честь свого другого президентства, закликав створити воєнно-політичний союз з країнами Європи. 4 квітня 1949 р. відбулось підписання Статуту (Північноатлантичний договір) у Вашингтоні, округ Колумбія, 12 країнами – учасницями, а з 21 липня 1949 р. Договір набрав чинності після його ратифікації сенатом США (82 проти 13). Договір був підписаний Президентом США Г. Труменом 25 липня 1949 р. Так розпочала своє існування Організація Північноатлантичного договору (НАТО). 17 вересня 1949 р. було створено і керівний орган НАТО – Раду НАТО. Створення Альянсу передбачено ст. 51 Статуту ООН. З метою підтримки атлантичної інтеграції в жовтні 1949 р. сенат США прийняв закон “Про взаємну військову допомогу”. В січні 1950 р. на виконання цього закону США уклали 8 двохсторонніх договорів із західноєвропейськими країнами – членами НАТО про фінансову допомогу у військовій сфері. В цьому ж 1950 р. були створені збройні сили НАТО у відповідь на Корейську війну, яку світова громадськість сприйняла як всесвітній комуністичний наступ на демократичний світ. Першим командувачем збройними силами НАТО в грудні 1950 р. був призначений генерал Дуайт Ейзенхауер. 6 жовтня 1949 р. конгрес США прийняв Акт про взаємодопомогу країнам Європи, які увійшли в НАТО, з метою озброєння і технічного переоснащення на суму 1314 млн доларів, а в 1951 р. конгрес США затвердив суму асигнувань – 9,5 млрд доларів США для кредитування закупок військової техніки та обладнання європейськими країнами-членами НАТО.

Договір від 20 вересня 1951 р. в Оттаві надав Альянсу статусу юридичної особи.

НАТО і сьогодні залишається міжурядовою організацією, де кожен учасник зберігає свій суверенітет. Якщо рішення Альянсу прийняте, то його виконання

забезпечується спільними узгодженими діями, політичною солідарністю. Наочним прикладом може послужити рішення країн-учасниць НАТО надати допомогу США після терористичних нападів 11 вересня 2001 р. Тоді військова операція “Eagle assist” включала оперативне патрулювання повітряного простору США впродовж семи місяців – з середини жовтня 2001 р. до середини травня 2002 р. – літаками системи швидкого повітряного попередження і управління НАТО (АВАКС). 830 авіаторів із 13 країн НАТО виконали понад 360 оперативних вильотів (провели в небі близько 4300 годин)³.

Кожен учасник НАТО має право самостійно обирати спосіб реагування на агресію, не завжди із застосуванням збройних сил. Іноді, це може бути надання військової допомоги країні, на яку напали, використання політичних, економічних механізмів впливу. Північноатлантичний договір обмежує сферу застосування збройних сил НАТО Європою та Північною Америкою (до 1963 р. Алжир входив у НАТО). Саме така вимога пояснює невтручання НАТО в конфлікт на Фолклендських островах. Однак ООН має право видавати мандат, за яким НАТО повинно проводити військові операції, так було в 2001 р. у Південній Сербії і Македонії, в 2003 р. в Афганістані. НАТО проводить і невоєнні операції, наприклад в Іраку, Судані.

У 2007 р. НАТО нараховувало 26 країн-учасниць. На Бухарестському самміті країн у НАТО 2–4 квітня 2008 р. були прийняті – Албанія та Хорватія. Україна та Грузія залишаються в статусі держав, які готуються до вступу – офіційні аспіранти, з ними проводиться інтенсивний діалог. Приєднання вказаних країн до НАТО відбувалося добровільно після завершення публічного обговорення і відповідної парламентської процедури.

Члени Альянсу 19 липня 1951 р. підписали конвенцію “Про статус збройних сил країн – учасниць НАТО”. Згідно з цим документом, США могли утримувати в Європі свої військові бази, збройні сили країн – учасниць могли розташовуватись на території інших країн – членів НАТО. Тобто, для членів НАТО було запроваджене право екстериторіальності. Таке військове утворення стало *справжньою запорукою недоторканності країн-членів Північноатлантичної організації. НАТО дає можливість кожній країні-учасниці вирішити основні завдання національної безпеки завдяки колективним зусиллям.*

НАТО підписало угоду про співробітництво з рядом європейських країн, програма виконання якої називається “Партнерство заради миру”. Серед учасників цієї програми: Азербайджан, Австрія, Грузія, Вірменія, Ірландія, Казахстан, Киргизія, Македонія, Молдова, Росія, Таджикистан, Узбекистан, Фінляндія, Хорватія Швейцарія, Україна.

НАТО не тільки приймає нових учасників, в історії цієї міждержавної організації є й приклади виходу і навіть виключення з неї. Так, у липні 1966 р. Франція вийшла з військового союзу НАТО внаслідок внутрішньої кризи з питання створення Ядерного Директорату, залишаючись учасником Північноатлантичного договору. На даний час Франція має наміри повернутися у військове членство. В 1963 р. з НАТО виключено Алжир. Греція, яка вступила до НАТО 18.02.1952 р., у період з 1974 по 1980 рр. не брала участі у військовій організації НАТО через напружені відносини з іншим членом Альянсу – Туреччиною. В 2001 р. з при-

ходом до влади в Іспанії соціалістів, ця країна вийшла з військової організації, залишаючись учасницею договору⁴.

Між країнами – учасниками НАТО та Організації Варшавського Договору (далі – ОВД) у період з 1945 по 1991 р. відбувалося політико-воєнне протистояння, яке прийнято називати періодом “Холодної війни”. Це період глобальної геополітичної, економічної та ідеологічної конфронтації між США і їх союзниками та Радянським Союзом і його союзниками. До прямого збройного конфлікту не дійшло, однак це протистояння породило багато локальних збройних конфліктів. США і СРСР боролися за свої сфери впливу. Велася гонка озброєнь, в тому числі й ядерна. Світ був під загрозою третьої світової війни (Карибська криза 1962 р.). Період “холодної війни” завершився з розпадом СРСР.

Глобальна безпека гарантує стабільність на національному та регіональному рівнях. Цю аксіому зрозумів світ. Збереження світової безпеки і миру входить у сферу діяльності Організації Об’єднаних Націй (далі – ООН), Організації Безпеки і Співдружності у Європі (далі – ОБСЄ) та Ради Європи (далі – РЄ). Кожна з цих організацій спеціалізується на підтриманні складових глобальної безпеки. ООН проводить контроль за виконанням міжнародних режимів безпеки. РЄ підтримує демократичні перетворення в країнах Східної Європи. ОБСЄ попереджує конфліктні ситуації, контролює рівень озброєння та проводить моніторинг процесу роззброєння у Європі.

Терористичні акти 11 вересня 2001 р. у США, в липні 2005 р. у Великобританії показали, що економічно благополучна, у воєнному відношенні потужна країна може бути беззахисною перед глобальними загрозами. До теперішніх потенційних воєнних загроз світового масштабу слід віднести:

Розповсюдження тероризму, основними центрами якого є країни Близького та Середнього Сходу;

Розвиток ядерних програм в Ірані та КНДР;

Мілітаризація Китаю, Індії, Пакистану, а тепер і Росії;

Соціально-політичне становище на Балканах.

У словнику Б. Кухти “Політична наука”⁵ знаходимо коротке тлумачення терміна “національна безпека” (НБ) – як певний стан захищеності від внутрішньої та зовнішньої загрози життєво важливих інтересів нації, держави, суспільства.

Національна безпека України при вирішенні своїх стратегічних завдань зобов’язана взяти до уваги наступні зовнішні та внутрішні фактори, які суттєво впливають на наявність адекватного рівня національної безпеки і оборонної здатності:

Зміна геополітичної ситуації у світі і в Східній Європі зокрема.

Закінчення біполярного військово-політичного протистояння: капіталізм-комунізм; НАТО – країни Варшавського договору; США–СРСР і т. д.

Створення нових світових центрів сили.

Загострення глобальних загроз, які вимагають створення міжнародних колективних систем безпеки.

Наявність величезних запасів ядерної зброї, в тому числі у Європі та Росії.

Спроби розв’язати регіональні військові конфлікти на міжнаціональній основі (Югославія, Придністров’я, Кавказ).

Наявність міжнародних терористичних організацій, їх підтримка країнами Сходу (Афганістан, Пакистан, Іран, Палестина і т. і.).

Розширення кількості країн – учасниць НАТО, що викликає невдоволення з боку Росії, Китаю, Індії, Ірану, Іраку.

Наявність та загострення міжнародних економічних конфліктів.

Відсутність індикаторів-показників рівня національної безпеки України, теорії та системних сучасних наукових досліджень та обґрунтувань з цієї теми.

Невиконання вимог Воєнної доктрини з питань своєчасного та якісного забезпечення рівня національної безпеки та оборони (реформування воєнної організації, входження в систему колективної міжнародної безпеки, стратегічне партнерство).

В Україні досі наявні внутрішні головні загрози національній безпеці. На теперішній час (2008) це :

- відсутність чіткого зовнішнього політичного вектору та бажання його узгодити провідними політичними силами країни;

- наростаюче зубожіння населення, поглиблення політичної та економічної кризи;

- наявність інформаційних війн між правлячою елітою та їх політичними опозиціонерами;

- наслідки Чорнобильської катастрофи, можливість настання інших екологічних лих;

- відсутність національної єдності, в тому числі в питаннях релігії, патріотизму, історії;

- відсутність єдиної довгої історичної пам'яті;

- зростаюча криміналізація суспільства (корупція, наркоманія, проституція, торгівля людьми);

- виникла загроза воєнного характеру зі сторони Росії, що вимагає термінових адекватних політичних та дипломатичних дій з боку нашої влади.

На даний час формується сучасне євроатлантичне колективне середовище безпеки, і Україна зобов'язана перед своїм майбутнім максимально позитивно вирішити питання національної безпеки і оборони для себе.

При вступі України до НАТО наша держава отримає наступні позитиви:

Додаткові фундаментальні гарантії забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності та непорушності державних кордонів, що виключає появу провокацій та закликів на кшталт переглянути статус Севастополя та Кримського півострова, нагнітання конфлікту навколо острова Коса Тузла і т.д.

Вступ України до НАТО – аргументований стимулюючий фактор. Україна матиме змогу сформуванати власну національну безпеку у відповідності до колективної європейської та євроатлантичної безпеки.

Процес входження до НАТО, трансатлантичного демократичного співтовариства, стане фактором для проведення прогресивних, за європейськими стандартами політичних та соціально – економічних реформ (демократичні, ринкові, військові і т. д.).

Вступ до НАТО покращить інвестиційну привабливість України, про що переконливо свідчить досвід країн попередніх хвиль розширення НАТО. Виключно в

усі країни-учасниці НАТО входження зовнішніх інвестицій різко збільшились, через гарантовану захищеність та демократичну стабільність.

Україна, вступивши до НАТО, зможе отримати додаткові трастові фінансові вливання для ліквідації застарілих боєприпасів, які залишилися ще від часів СРСР і створюють загрозу для населення країни. Так, у Харківській області з 1 грудня 2005 р. розпочався перший трьохрічний етап проекту знищення боєприпасів, на який Альянс вже виділив 4,1 млн євро. Проект розрахований на 12 років і потребує понад 25 млн євро, а його перший етап – 8 млн євро.

Завдяки фінансовій підтримці НАТО, збережений найбільший у Європі військовий полігон “Яворів”, що приносить прибутки для держави, підтримує її міжнародний статус партнерських відносин з країнами Європи та Атлантики.

Україна, ставши рівноправним членом НАТО, отримає доступ до системи прийняття політичних рішень, які впливають на європейський спектр подій. Це реальна можливість стати повноправною європейською країною.

Рівень національної безпеки та оборони України у рамках НАТО підвищиться, одночасно стане більш дешевшим по відношенню до повноцінної оборони тільки власними силами.

Сьогоднішній статус України – позаблоковість без права нейтралітету, відповідно до ст. 2 Закону України “Про оборону України” вимагає 3 % ВВП на військові витрати, при входженні до НАТО ці витрати становитимуть лише 2 % ВВП на рік, включаючи військові пенсії, економія – 1 % ВВП на рік.

Що потрібно зробити Україні на шляху вступу до НАТО:

Подолати низький рівень підтримки членства в НАТО серед населення. Українській громадськості не вистачає достатньої інформації. Потрібно забезпечити розуміння більшістю населення України, чим взагалі є НАТО і чим НАТО не є. Україні не потрібно вибирати між Заходом і Сходом, їй необхідно визначитись, які інституції найбільше відповідають її суверенним інтересам. НАТО – одна з таких інституцій.

Позбутися наявності військових баз чужих країн (Росія) на власній території, що породжує напруження і розкол в українському суспільстві й у міждержавних відносинах, та не вартує жодних фінансових компенсацій. Присутність росіян на Кримському півострові – подразник суспільного спокою в цьому регіоні. Крім цього, відсутність іноземних військових баз на території країни – це вимога ст. 17 Конституції України.

Підготуватись до виконання вимог плану дій щодо членства в НАТО (ПДЧ). Кандидат до членства в НАТО повинен відповідати встановленим стандартам.

Продовжувати реформування Збройних сил та правоохоронних органів, перетворивши їх на гнучкі мобільні технологічно-передові сили завтрашнього дня. Сформувані власні підрозділи швидкого реагування, здатні завдати агресорові невинуватених втрат.

Навіть реалістична перспектива входження України до НАТО є впливовим чинником у внутрішніх і зовнішньо-політичних взаємовідносинах, отже, цей процес необхідно поступово поглиблювати. Зміцнення індивідуальних прав і свобод, інституалізація демократичної системи, розвиток ринкової економіки, розв’язання територіальних суперечок, захист прав меншин – все це питання, які необхідно вирішувати Уряду України в найближчий час.

Подолання корупції, децентралізація державної влади, повага до закону, застосування системи стримувань і противаг, захист прав власності, захищення свобод особистості, створення дієвого цивільного контролю над Воєнною організацією України.

Бажання стати повноправним, демократичним, захищеним членом євроатлантичної спільноти – здорове бажання здорової нації.

Геополітичне і геоекономічне становище України вимагає визначитись у найближчий час у своєму майбутньому стратегічному розвитку. На сьогодні для України є два вектори вибору. Перший – євразійський, східний, під контролем Російської Федерації, з її недемократичним внутрішнім розвитком, подальшою мілітаризацією економіки, агресивно спрямованим зовнішнім курсом у міжнародних відносинах та внутрішнім авторитарним. Другий – західний, європейський, характерний активним процесом створення об'єднаної Європи, з єдиним європейським ринком, єдиною валютою, спільним військовим розвитком на демократичній основі. Цей курс обрав Президент України В. Ющенко та демократичні сили країни. Виходячи з основ зовнішньої та внутрішньої політики, українська влада і суспільство повинні орієнтуватися на Захід як єдино реальний і можливий сценарій розвитку. Про свої зовнішні орієнтири Україна сказала в нормативно-правовому документі “Засади зовнішньої політики України”, затверджену Верховною Радою України ще у 1993 р., однак надалі це не вилилось в єдину державну стратегію розвитку країни.

Питання національної безпеки і оборони як основи захисту національних інтересів України у сучасному динамічному геополітичному просторі потребують постійного корегування у відповідь на нові загрози і небезпеки, що чатують на довгому історичному шляху нашої держави. Глобалізація світового простору потребує розглядати національні інтереси, як і національну безпеку, з урахуванням нових загроз і небезпек. Цей процес безперервний.

¹ Богданович В. Ю. Воєнна безпека України: методологія дослідження та шляхи забезпечення. – Київ, 2003. – С. 15–16.

² Партнерство заради безпеки: досвід країн НАТО та українська перспектива? / За заг. ред. О. І. Соскіна. – Київ, 2007. – С. 45–46.

³ Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки. – Київ: КНТ, 2008. – С. 154–155.

⁴ International week in Kiev – NATO after Prague. Gurs. Syllabus. NATO deference cjllege. Rome. Italia. 10–14 February, 2003.

⁵ Кухта Б. Політична наука. Словник: категорії, поняття і термін. – Львів, 2003. – С. 370.